

IV. Posebni strokovni tečaji so končno potrebni predvsem podeželskemu ali v izvestnih prilikah delujočemu učiteljstvu: kmetijski, vrtnarski, samaritanski, gospodinjstvi, telovadbi, športni in sl. tečaji. Praviloma se naj vrše na ustanovah, kjer je največ pomočev za resničen uspeh (kmetijski na kmetijskih šolah, vrtnarski na vrtnarskih, gospodinjstvi na ženskih, samaritanski v Zdravstvenih domovih itd.). Trajajo naj dalje časa (najmanj po 3 mesece), posejajo pa jih naj le tiste učiteljske osebe, ki se morejo poleg primernih sposobnosti in veselja za stvar izkazati tudi z izvestnim predznanjem.

To so glavne možnosti nadaljnega izobraževanja učiteljstva. Se kratka pripomba o stroških, ki sicer niso bogve kako visoki, ki pa v današnjih razmerah poudarja vseeno opase. Nujno potrebna je zadostna podpora iz banovinske blagajne za vse navedene akcije, najmanj pa povrnitev stroškov pri sreskih

učiteljskih konferencah (kar se je že itak vršilo tudi pred vojno). Sredstva za nadaljnje izobraževanje bi se brez velike težave dobila tako, da bi se nekoliko skrčile podpore množičnim društvom in se uporabile v gornji namen. Za bansko upravo bi bilo to toliko boljše, ker bi uporaba denarja točno kontrolirala in sproti ugotavljala tudi rezultate, kar je drugod čisto nemogoče. Mimo tega pa bi z dvigom učiteljstva predvsem pridobilo šolstvo in z njim široki ljudski sloji.

Moja izvajanja nudijo samo bežen pregled potrebnega in možnega, manjka še natančen, v vseh podrobnostih izdelan načrt. Tega radi pčlega prostora tu ne morem podati, potem pa je pri njega sestavi potrebno sodelovanje mnogih bistrih in izkušenih glav. Zaenkrat mi zadošča, ako vzbudim zanimanje učiteljstva in odločujočih činiteljev, od katerih bo odvisno, da moje besede ne ostanejo glas vprijočega v puščavi. Gustav Silih.

G. Ilija Maričić

novi načelnik ministrstva prosvete za osnovno nastavo.

G. Maričić se je rodil 17. marca 1885. leta v vasi Zaton v sruzu benkovačkem (primorska banovina). Gimnazijo je dovršil v Zadru, filozofijo (klasične študije) pa v Gradcu, kjer je diplomiral in položil profesorski izpit. Kot gimnazijski profesor je služboval v Šibeniku, Zadru in Splitu. Po zedinjenju leta 1920. je deloval v Splitu pri pokrajinski vladi za Dalmacijo. Leta 1923. je bil imenovan profesor moške gimnazije v Beogradu, nekoliko pozneje pa je bil dodeljen ministrstvu prosvete kot referent za Dalmacijo, 24. nov. 1924. je bil imenovan v istem ministrstvu za inšpektorja, a šest dni nato za načelnika srednjih šol pri ministrstvu prosvete. Upokojen je bil 1925. leta kot profesor tretje moške gimnazije v Beogradu. Odzval se je konkurzu, ki ga je razpisala Vojna akademija na izpraznjeno mesto in bil pozvan. Tako je bil postavljen kot profesor vojne akademije za načelnika osnovnega šolstva.

G. Maričić je pisatelj udžbenikov iz latinškega jezika za srednje šole, a skupno s profesorjem g. A. Zečeljem je urejeval Biblioteko jugoslovanskih klasikov. Znan je kot več kulturni delavec in kot dober poznavalec šolskih in prosvetnih razmer.

Nadejamo se, da bo g. Maričić znal na tem svojem delikatnem mestu ohraniti popolno objektivnost in da bo imel v mislih vedno le dobro v prid šole in prosvete.

Zaščita članstva

9. Hafner Angela, učiteljica, Šmartno pri Kranju — št. Lenart. 14. VI. 1933. št. 2377. — 14. VI. 1933. št. 196. — 19. VI. 1933. št. 2377. — 28. VII. 1933. št. 196. — 28. VII. 1933. št. 196/1. — 13. IX. 1933. št. 466. — 13. X. 1933. št. 721. — 17. VI. 1933. št. 2444. — 17. VI. 1933. št. 2444/1. — 17. VI. 1933. št. 2444/2.

10. Erjavec Franc, učitelj, Moste. 11. XI. 1932. št. 694. — 14. XI. 1932. št. 704. — 14. XI. 1932. št. 705.

11. Kotnik Zorko, šolski upravitelj, Rečica ob Savinji — Videm. 20. II. 1932. št. 380. — 20. II. 1932. št. 1407. — 25. II. 1932. št. 1326. — 25. II. 1932. št. 1420. — 24. II. 1932. št. 1403. — 29. II. 1932. št. 1471. — 24. II. 1932. št. 1403/1. — 24. II. 1932. št. 1403/2. — 25. II. 1932. št. 1403/3. — 24. II. 1932. št. 1403/4. — 25. II. 1932. št. 1420. — 2. IV. 1932. št. 1841. — 7. IV. 1932. št. 1854. — 22. VI. 1932. št. 2437. — 22. VII. 1932. št. 2437/1. — 22. VI. 1932. št. 2437/2. — 17. VI. 1932. št. 2457. — 17. VI. 1932. št. 2457/1. — 8. VI. 1932. št. 2360. — 8. VI. 1932. št. 1444. — 21. VII. 1932. št. 40. — 29. VII. 1932. št. 79. — 2. VIII. 1932. št. 93. — 22. VIII. 1932. št. 93/1. — 29. VIII. 1932. št. 216. — 29. VIII. 1932. št. 216/1. — 28. X. 1932. št. 447. — 8. X. 1932. št. 446. — 8. IV. 1932. št. 1895. — 7. VI. 1932. št. 2365.

12. Primožič Ivan, šolski upravitelj, Mekinje. 6. XII. 1932. št. 851. — 7. XII. 1932. št. 851/1. — 7. XII. 1932. št. 851/2. — 7. XII. 1932. št. 851/3.

13. Peterlin Alojzij, učitelj, Kočevje. 7. VI. 1934. št. 2819. — 9. VI. 1934. št. 2839. — 9. VI. 1934. št. 2839/1. — 9. VI. 1934. št. 2839/2. — 14. VI. 1934. št. 2853. — 19. VI. 1934. št. 2966. — 21. VI. 1934. št. 2966/1. — 21. VI. 1934. št. 2966/2. — 21. VI. 1934. št. 2966/3. — 21. VI. 1934. št. 2966/4. — 21. VI. 1934. št. 2966/5. — 25. VI. 1934. št. 2073. — 2. VII. 1934. št. 18.

14. Golobčič Angela, učiteljica, Jesenice. 26. XI. 1932. št. 789. — 26. XI. 1932. št. 795. — 26. XI. 1932. št. 795/1. — 26. XI. 1932. št. 795/2. — 31. I. 1933. št. 1265. — 31. I. 1933. št. 1265. — 1. II. 1933. št. 1262. — 1. II. 1933. št. 1281. — 1. II. 1933. št. 1283. — 3. II. 1933. št. 1233. — 3. II. 1933. št. 1293. — 7. II. 1933. št. 1316.

15. Vardjan Marija, učiteljica, Semič. 31. I. 1933. št. 1265. — 31. I. 1933. št. 1265. — 1. II. 1933. št. 1262. — 1. II. 1933. št. 1281. — 1. II. 1933. št. 1283. — 3. II. 1933. št. 1233. — 3. II. 1933. št. 1293. — 7. II. 1933. št. 1316.

16. Gams Dragica, učiteljica, Moste — Marenberg. 3. XI. 1933. št. 828. — 3. XI. 1933. št. 828/1. — 9. XI. 1933. št. 971. — 16. XI. 1933. št. 1073. — 28. XI. 1933. št. 1165. — 29. XI. 1933. št. 1173. — 5. XII. 1933. št. 1223.

Jaklič Vida, učiteljica, Grosuplje. Dodatek: 8. VI. 1932. št. 2360. — 8. VI. 1932. št. 1444. — 17. VI. 1932. št. 2444. — 17. VI. 1932. št. 2444/1. — 17. VI. 1932. št. 2444/2.

Lampe Pavla. Dodatek: 16. VI. 1935. št. 201. — 16. VI. 1935. št. 201/1. — 17. VI. 1935. št. 196. — 28. VIII. 1935. št. 346. — 28. VIII. 1935. št. 346/1. (Dodatek k podatkom objavljenim v prejšnji številki »Učit. tov.«)

Drobiž iz kronike naših dni

Osrednja os zanimanja menda vsega sveta je italijansko - abesinski spor. Ti dogodki pa ne zanimajo samo odraslih, temveč tudi mladino. Le pogledimo malo po naših šolah, posebno tja, kjer ni učitelj pri svojem šolskem delu gluh za utripanje zunanjega sveta. Na steni visi zemljevid Afrike in v odmorih je okoli njega cel generalni štab malih »genera- lov«, ki bi po svoje rešili zadevo kar z eno potezo. V delovnih dnevnikih zaslediš skice zemljevida Abesinije in sredozemski bazen z angleškimi oporišči. In naša mladina se razume na sankcije in jo zanima petrolej...

Po vsem tem je razumljivo, da je v šolah prizadete Italije Abesinija na dnevnem redu. Seveda tista divjaška, barbarska Abesinija, ki se tako brani sprejeti pokroviteljstvo naroda z dvatisočletno kulturo, ki želi Abesinijo samo — civilizirati.

Sankcije so vplivale tudi na italijansko šolo. Radi varčevanja s kurivom in razsvetljavo je pouk skrajšan in traja le od 10. do 13. oziroma od 13. do 15. ure.

Prostih dni imajo precej. Na dan napovedi vojne so bili otroci brez pouka, prav tako, ko je bila Adua zavzeta in maščevan poraz iz 1896. leta.

Ko so stopile sankcije v veljavo, zopet pouka prost dan, 18. decembra — dan poročnih prstanov — tudi nič šole.

Tudi otroci so stopili v akcijo v borbi proti sankcijam. Vsak učenec je moral prnesti v šolo nekaj starega železja. Deca je iskala in zbirala zarjavele žebelje, polomljene obroče in drugo ropotijo. Tudi trgovci s stari železom so imeli nekaj kupčije: učitelj se mora izkazati patrijotičnega in navdušenega za bodoči rimski imperij; deca seveda tudi. Vsak pa nima doma zarjavelih žebeljev.

Tudi zlato so sprejemali učitelji v šoli. Neki učenec v tržaški okolici je »navdušen« od svojega učitelja, ukradel materi zlato nakitje in ga oddal v šoli. Ko je hotela mati radi izsiljevanja zlato skriti, ga ni bilo več. Po fantovem priznanju je hitela v šolo. Odgovor učitelja... »Ne moremo vrniti; fant je zlato daroval Domovini«.

V Idriji so učenci 5. razreda zbrali nekaj zlata in ga poslali goriskemu pokrajinskemu

Volja naroda naj obvelja tudi na šolskem polju

V »Domoljubu«, št. 1., od dne 2. januarja priobčen je pod gornjim naslovom naslednji članek:

Pred vojno je bilo učiteljstvo deželno. Kranjska vojvodina je učiteljem urejevala plače in imela tudi sicer večji ali manjši vpliv na šolstvo sploh, tudi na tisti del šolstva, ki ga je državna uprava prihranila za svoj delokrog. V krajini, okrajnih in deželnih šolskih svetih se je ponašalo ljudstvo s svojimi zastopniki, pa tudi Cerkev je imela kot največja učiteljska narodov, v šolskih svetih nekaj besede. In končno je tudi učiteljstvo pošiljalo v šolske korporacije svoje odposlance in je tako lahko zagovarjalo svoje stališče in branilo svoje pravice.

Res ni pred vojno bilo vse, kakor bi moralo biti. Kd-r dela, se lahko moti. Plače tudi niso bile previsoke. Pa se je že živelo, če ne bolje, pa vsaj tako kot dandanes. Na službo ni bilo treba čakati. Po dovršeni maturi si bil takoj nastavljen. Plače se niso spreminjale vsako leto in nikdar se ni zgodilo, da bi ne dobil prejemkov točno prvi dan vsakega meseca. Istočasno z odlokom upokojitve, so ti bili nakazani novi pokojninski prejemki. In stalnost? Učitelj je ostal trdno na svojem mestu neglede na politično mišljenje. Izjeme — par pri-

merov premestitve — le potrjujejo pravilo. Pa še pri tistih redkih slučajih, izvršenih predvsem v korist šolstva, je bilo premeščanje združeno z neverjetnimi težavami. Disciplinska preiskava in slednji priziv so vsi zadevi tako zavlekli, da je bilo merodajnim gospodom — kakor je izjavil nekoč učitelj in pisatelj Jaklič France, že tako rekoč žal, da so sploh sprožili misel za prestavo. Trdna je bila torej stalnost učiteljstva tiste dni in vzlic temu, da je bila večina slovenskega učiteljstva neverjetno zagrizeno nasprotna takratnim deželnim gospodarjem ne samo v političnem, temveč tudi v kulturnem in gospodarskem pogledu.

Večina slovenskega učiteljstva ni nikdar prisluhnila resničnemu glasu naroda, ampak se je postavila vedno v opreko z njim. Pri raznih volitvah je večina učiteljstva podpirala vsake mogočnejake in oduhuje proti volji staršev in davkoplačevalcev. Liberalno učiteljstvo je ustanavljalo po deželi društva in družbe, ki so bile v nasprotju z miselnostjo večine slovenskega naroda. Liberalno učiteljstvo je bilo tisto, ki je naročilo in širilo veri in Cerkev sovražen tisk, dopisovalo v liberalne liste in v njih sramotilo poštene slovenske može in nesebično nacionalno slovensko duhovščino na način, ki ga zaznamuje samo jezik najbolj zavrnjenih mestnih »papizelnov«.

dobro zamirka. Vidite, ta puhstob ima en štrah in en punkt gori! Ta puhstob je »k«. — Vpitate vsi: iiiiii! Tako je prav! Le flisek zamirkuje, kmali bote pohštbarili in brali v prateltofu. Kdor pa se ne bo flisek učil, bo štaberle za malco dobil!

Vpitate le še iiiiii!... »Novodobni učitelj« pred 70 leti... — »Poslušajte, ljubi moji, vam bom nekaj povedal:

Tinček je sedel pri ognjišču, ko so mati kuhali, in jim reče: Vidite mati, kako iskra hitro šine v dimnik?»

Recite še vi tako, kakor je Tinček rekel! Kaj je šinilo v dimnik? Kateri glas se pri besedi iskra najprej sliši? Ali se še pri kateri drugi besedi sliši ta glas?

Kako poje petelin?

Poglejte, tukaj na desko vam bom naredil znamenje, katero pomeni glas »k«. Najprej naredim navzgor tanko črto, potem potegnem zraven nje debelo, katero na dnu na desni strani nekoliko gori zakrivim. Naredite tudi vi tako itd.»

Pač lepa slika napredka!

Tisto leto, ko je postal Andrej Vavken stalni učitelj v Cerkljah pri Kranju, se je kot odlični glasbenik močno razjezil na nekega romarskega organista. Takrat so opravljali ta posel povečini naši stanovski tovariši, ki so skušali vpeljati v cerkev pravi duh pobožnosti. Vavken je v našem »UT« pošteno lopnil po tistih organistih, ki še igrajo med povzdigovanjem »Flajshaverpolko« in razne valčke, kakor se je to godilo celo na Šmarni gori.

Urednik »UT« Praprotnik — pod član- kom je zabeležena le njegova šifra: »k.« — je prinesel v II. letniku zanimiv potopis pod

Spominu upravitelja Friderika Kramarja

Lejte, prijatelji, pa smo zopet izgubili iz svoje srede tovariša in človeka, ki je s svojim položajem krepko in nepozabno zaoral na prosvetni njivi našega naroda.

Umril je g. Friderik Kramar, škofjeločan in dolgoletni upravitelj deške šole polnih 37 let, mož, ki mu je bila naša pisana škofja Loka življenje in smrt.

Iznenada se je poslovil od nas.

Še poslovilne besede ni utegnil izreči.

Na predvečer je bil še ves zgovoren in šalji, kakor vedno, naslednjega dne dopoldne pa je omahnil...

Milo se nam je storilo pri sreči. In kako tudi ne? Saj je bil pokojnik živa prisrčnost, slika, naših tovarišev, ki so v preteklih desetletjih kovali bodočnost stanu in šoli, saj je z njim legel k večnemu odpočitku senior učiteljstva škofjeloškega okraja.

Pred dvema letoma smo se ga spominjali kot trdnega krepkega 70 letnika, danes plakamo ob njegovem vendarle preranem grobu.

Naš tovariš Kramar se je šolal najprej na realki in potem na učiteljsku v Ljubljani, potem pa je služboval samo eno leto v Poljanah, ko je bil že premeščen v njemu toliko ljubljeno škofjo Loko, ki ji je ostal potem najboljši in najzvestejši prijatelj do konca.

Očetovskega upravitelja, dobrohotnega svetovalca in človeka, je iskustva in doživetja življenja prenašal tudi na šolska tla, je imelo vse rado. Nikoli ni gledal mrtvih črk, trdih paragrafov, povsod je njegovo upraviteljstvo združevalo dobro srce, pаметen nasvet, besede, ki so vzpodbujale, a nikoli ubijale.

Svojemu učiteljskemu zboru je bil ljubezniv predstojnik. In se je to tudi poznalo. Na njegovega godu dan, je bil vedno pripravljen zanj šopek izbranega cvetja in učitelji in učiteljice so hiteli takrat na njegov dom, da mu izrečejo svoje čestitke.

Spomini... zgolj spomini... kajti zdaj je upravitelj Kramar v grobu in krasni sveži venci in šopki in kite cvetja prekrivajo prezgodnjo gomilo.

Pod njegovim vodstvom je bila šola leta 1894. razširjena v štiri razrednice in še jo je vodil on, ko so ji primaknili še dva razreda, do sedanje stopnje, leta 1922.

Pa tudi izven šole ni bil naš tovariš neznan. V mladih letih so mu prerokovali v Talijinem hramu sijajno bodočnost, ki pa se ga kljub temu ni oprijel. Je ostal g. Frč zvest šoli in katedru, pa čeprav je res, da je dosegal s svojimi kreacijami na odru Narodne čitalnice prvovrstne uspehe. Med prvimi je bil tudi na humanitarnem polju... Z vso ljubeznijo se je oklepal polnih 44 let gasilstva, kjer je zavzemal razne vidne in odlične položaje.

Naše besede so le najskromnejša skica iz življenja moža, ki je imel pogreb kakršnega doživljamo pri pokopih naših najboljših...

Učiteljstvo iz škofjeloškega in kranjskega okraja, predstavniki domačih oblasti in korporacij, pa gasilci iz vse župe in nešteti tihi čestilci in spoštovalci, pa učenci od vsepovsod, so prihili, da pospremijo svojega učitelja in upravitelja na njegovi zadnji poti. Zavile so se ulice v nemo tugo, ko se je razvil veličasten žalni sprevod...

Zdaj je konec...

Blagoslovljena ruša krije telesne ostanke moža, ki smo mu dolžni hvalo in zahvalo! Ave anima candida! V. D.

»Učiteljstvo« pred sedemdesetimi leti in »Tovariš«

Izraza »učiteljstvo« si nisem izmislil sam. Rabil so ga že v prvih letnikih »Učiteljskega tovariša«. V posmrtnici učitelju Francetu Cveku iz škofje Loke pišejo, da je »neprestano skozi 38 let učitelaril na poglavni fantiški šoli«.

Ze v tistih letih so polagali vso važnost na vsakodnevno pripravo za pouk. Učitelj Sket je sestavil celo kar pet pravil s katerimi si naj sprašva vsak učitelj svojo vest preden stopi med svojo ljubo mladež. Takole pravi naš vneti prednik: »Povprašaj se»

1. Kaj bom danes svoje učence učil?
2. Kako jim bom s tem poukom koristil?
3. Kako bom ta ali oni besedni pomen razjasnjeval in ga s pripravnimi pripodobami dokazoval?

4. Kako bom govoril, da me bodo vsi učenci pazno poslušali si to tudi v serca vtisnili in v posnemo poštenega vedenja obračali?
5. Kako bom na koncu poduka v kratkem celi govor povzel, da ga bodo učenci, kakor v ogledalu videli?»

Tako so se pripravljali na pouk že pred tridesetletjem, ko je hodila v šolo le polovica za šolo godnih otrok.

A že v tistih časih so se med sabo prekljali pristaži stare in nove šole. Evo vam dveh zanimivih primerov pouka čitanja iz tedanje šole:

Učitelj »starega« kopita — pred tridesetletjem...

— »Otroci! vzeti prateltof v roko! Pokazal vam bom prvi puhstob pa mi ga morate